

DUIN
jaargang 15, nr. 3
september 1992
ISSN - 0168-7948

REDAKTIE
RUUD CUPERUS
KEESY LANGEVELD
ALBERT SALMAN
LEX SCHELVIS
TON VAN STRIEN
THEO VERSTRAEL

EINDREDAKTIE
MARC JANSSEN

VERDER WERKEN MEE
MARCEL TAAL

VORMGEVING
RENÉ LENNAERTS, AMSTERDAM

LAY-OUT EN PRODUKTIE
F&N BOEKSERVICE, AMSTERDAM

DRUK
MITTELMEIJER, AMSTERDAM

REDAKTIE-ADRES
DUIN, Postbus 11059
2301 EB Leiden
Tel. 071-131800

BEZOEKADRES
Stationsweg 12, Leiden

LOSSE NUMMERS
f 7,50 + f 2,50 verzendkosten

ABONNEMENT
studerenden en 65+ f 25,—
particulieren f 30,—
instellingen f 50,—

DONATEURSCHAP
vanaf f 30,— per jaar

BETALINGEN
giro 4016298 ten name van DUIN
Postbus 11059, Leiden

© STICHTING DUINBEHOUD

Bij de voorkant:
Foto: Begrazing door Galloways
is gunstig voor soortenrijke zee-
dorpenvegetatie (Marc Janssen).
Tekening: Wezeltjes (Ed Haze-
broek).

- 3 15 JAAR DUINBEHOUD
natuur in het offensief
ALBERT SALMAN
- 5 KORSTMOSSEN IN HET DUINZAND
MAARTEN BRAND
- 8 DE DUINCONSULENT
een interview met Piet Zumkehr
MARCEL TAAL
- 10 ZOOGDIEREN IN DE DUINEN
GERRIT VAN OMMERING
- 13 DUINKRANT
- 17 HET DIER ALS DUINBEHEERDER
JACO BOER
- 18 VEGETATIEKARTERING
van het Noordhollands Duinreservaat
RIENK SLINGS
- 22 DIERSPOREN
getuigen van "wildernis" in eigen land
ANNEMARIE STEEMAN-VAN DIEPENBEEK
- 25 LOS ZAND
- 26 PUBLIKATIES
- 28 DUINFOTO

Jubileumsymposium "Van Kniptor tot Konik: het dier als duinbeheerder"

Dat duinvorming niet zonder plantengroei kan plaatsvinden is algemeen bekend. Maar welke rol spelen dieren bij de vorming van het duinlandschap en de ontwikkeling van de vegetatie? Zeker nu de duinen meer en meer dichtgroeien met grassen en struiken, onder andere door de luchtverontreiniging, en beheerders deze negatieve effecten proberen te bestrijden door het inzetten van grazers, is deze vraag bijzonder aktueel.

Ter gelegenheid van haar 15-jarig bestaan organiseert de Stichting Duinbehoud op zaterdag 7 november een symposium over dit onderwerp. Enkele gerenommeerde onderzoekers en duinbeheerders besteden in dit kader aandacht aan de volgende onderwerpen:

- * de invloed van grazende dieren op het duinlandschap en de vegetatie: vroeger, nu en in de toekomst;
- * begrazingsexperimenten: positieve en negatieve ervaringen;
- * de effecten van kleine grazende en knabbelende dieren zoals konijnen, muizen en insecten op de ontwikkeling van de vegetatie.

Datum: zaterdag 7 november 1992

Plaats: Cultureel centrum "De Nieuwe Slof" in Beverwijk

Prijs: f 65,— voor niet-donateurs (inclusief buffet lunch)/f 40,— voor donateurs

Opgave: door overmaking van dit bedrag op gironummer 762583 t.n.v. Stichting Duinbehoud te Leiden o.v.v. Jubileumsymposium

LOS ZAND

Duinen tegen wegen

Af en toe krijgt de natuurbeschermer een glimlach. Zoiets kwam voor bij het lezen van een kranteberichtje over het protest van de gemeente Katwijk tegen de aanwijzing van Berkheide als Beschermd Natuurmonument. Wat is het geval? De Natuurbeschermingswet is ontworpen om waardevolle natuur te beschermen tegen snode plannen. Juist daarom besloot de Minister al in 1989 de duinen ten zuiden van Katwijk aan te wijzen als Beschermd Natuurmonument. Er waren namelijk zéér snode plannen om een weg door het duin aan te leggen. En dan protesteert de gemeente Katwijk, want: "...als de natuur beschermd wordt kunnen wij geen wegen meer aanleggen..."

Zeker vergeten dat het daar allemaal om begonnen was? Je laat jezelf zo natuurlijk wel heel erg kennen.

Het protest van Katwijk is overigens, geheel volgens verwachting, begin juli door de Raad van State verworpen.

Wildbraad

Op de burelen van de redactie zwerft ook een nieuwsbulletin van de Haagse afdeling van de jagersvereniging rond. Het schijnt een schier onuitputtelijke bron voor de rubriek "Los Zand" te zijn. Zo vond ik een interview met een poelier (eigenlijk de eigenaar van een "gourmetteric" - wat vind u van zo'n naam?), die een aardige indruk gaf van de eindbestemming van alle oh zo schadelijke en voor natuurbeheer afgeschoten dieren. De poelier onderhield nauwe banden met de jagers, want hun oogsten waren zijn inkomsten. Ook was de man erg begaan met het broedsucces van de eenden, want in 1991 was het een slecht jaar geweest: "in 1990 gingen er 1500 eenden per week over de toonbank; op dit moment is het niet meer dan 150 stuks. Oorzaak is het slechte broedseizoen."

Duinen op Venus

Een satelliet die bij de planeet Venus radar-waarnemingen doet, heeft een paar spectaculaire zaken "gezien". Nasa-onderzoekers beweerden zelfs, dat ze het oppervlak van de planeet zagen veranderen. Men dacht aan aardverschuivingen. Het bleek uiteindelijk een oer-hollands verschijnsel te zijn. Het gaat waarschijnlijk om een groot aantal zandduinen, die onder invloed van de sterke wind daar zijn ontstaan. Radargolven zien de steilheid van de duinen aan beide kanten zeer verschillend. Vandaar dat het even een aardverschuiving leek.

Hiermee hebben we het meest ongerepte duingebied ontdekt. Nu maar kijken of we er ook een duinconsulent voor kunnen vinden.

De macht van de natuur

Het lijkt wel de omgekeerde wereld. In Brielle, nabij Oostvoorne, ligt een zandwinput en daar gebeurt even niets mee. En dat tot grote verontrusting van enkele raadsleden. Want, zo redeneerden ze, als dat braak ligt, wordt het straks een natuurgebied en dan mogen we niet meer doen met de put wat we willen. Tot overmaat van ramp had de gemeente zelf bordjes neergezet met de aanduiding "natuurgebied". Dat was ook wel zo aardig, want er broedden oeverzwaluwen.

Nu gaat het niet om die put, maar om de manier waarop we met dit soort dingen omgaan. Het is toch verbazingwekkend dat, als er ergens vanzelf kostbare natuur ontstaat, we ons rotschrikken, terwijl we aan de andere kant miljoenen willen uitgeven (en tekort hebben) om onze natuur op te kalefateren.

Vlo om te jagen

In Frankrijk zijn er (volgens jagerskringen) te weinig konijnen en de jagers zoeken nu naar een manier om konijnen tegen myxomatose te beschermen. Een slimme wetenschapper heeft daarvoor "de vlo" uitgevonden. In de jaren vijftig werd die gebruikt om konijnen te besmetten met myxomatose (destijds waren er "teveel" konijnen); nu willen ze het beestje gebruiken om de dieren te vaccineren tegen diezelfde ziekte.

Overigens was de slimme wetenschapper een jager die ruim 100.000 gulden voor zijn onderzoek loskreeg.

Met ingang van 1 september heeft onze trouwe medewerker Marcel Taal (vooraan in de rij) de Stichting Duinbehoud verlaten; hij gaat in Delft een nieuw werkterrein verkennen: integraal waterbeheer (foto: Marc Janssen).

Water naar de zee brengen

Gelezen in het Agrarisch Dagblad: als we te veel water drinken, auto's wassen of de w.c. doorspoelen stijgt de zeespiegel.

Het klinkt als een grapje, maar een Amerikaanse wetenschapper heeft het allemaal uitgerekend. We pompen het grondwater op en daardoor verdroogt het land. En wat gebeurt er met dat water? Via de rivieren komt het meest in zee terecht. Na lang rekenwerk wist de heer Topping te vertellen, dat we na meer dan negentig jaar water oppompen in deze eeuw de zeespiegel een halve centimeter omhoog hebben gekregen. Dat is niet bepaald indrukwekkend, maar toch ook niet niks.

Waarom zou iemand daar zo veel moeite in steken? Zou het dan toch een grapje zijn? Het kranteknipsel vermeldt 1 april...

Een korstmos is niet zomaar een plantje. Deze bijzondere levensvorm bestaat uit een innige samenleving tussen een schimmel en een groen- of blauwwier. Samen weten zij te overleven onder de meest extreme omstandigheden. Het uiterlijk van korstmossen kan sterk variëren. Sommige korstmossen groeien in echte korsten op muren of bomen, maar anderen zien er meer uit als kleine struikjes. Er zijn ook korstmossen die worden gekenmerkt door bekervormige structuren, zoals onderstaande *Cladonia fimbriata*.

